

X

A

placet

sunt omnes de

rum

que in

querunt alle

ut in ore eorum om

nia

rum

ta ut nomen sanctificationis su

ov

Wahl von 1719

10

U. g. 1719

2
DISPUTATIO JURIDICA

De

ACTIONIBUS

PRIMA.

Quam

In nomine DN. nostri JESU
CHRISTI

*Permissu Magnifici, Nobilissimi & Amplissimi Collegii
Juridici in Academia Salana,*

SUB PRÆSIDIO

VIRI Amplissimi, Excellentissimi & Consultissimi

DN. VALENTINI RIE-
MERI, JCI ET ANTECESSORIS CELEBERRIMI,
CONSILIARII SAXONICI DIGNISSIMI, ET SCABINATUS
Jenensis gravissimi, Præceptoris, Fautoris ac Promoto-
ris sui omni debito observantiæ cultu
ætatè suspiciendi,

Publico examini exponit

CAROLUS vom Hagen MEGAPOL.

*In Auditorio FACTORUM horis anteme-
ridianis.*

Ad diem 11 Maij.

JENÆ
TTPIS ERNESTI STEINMANNI,

A N N O M D C XXXIII.

JACOBI STEINMANN

IN FORTSCHRITTLICHEN HINBLICKEN

BEI DER VERLEGENDESSCHAFT
VON
H. W. BUCHHOLDT
IN
MAGDEBURG
BIBLIOPOLYGRAPHISCHER VERLAG

JACOBI STEINMANN

Abdruck

JACOBI STEINMANN

IN DER DRUCKEREI

PRÆLOQVIUM.

Um difficile sit, ut bono peragantur exitu, quæ malo inchoata sunt principio, & ubi CHRISTUS non est fundamentum, nullum boni operis sit ædificium. *c. Principatus. c. cum Paulus. 1. q. 1.* Bene autem universa gerantur & competenter, si rei principium fiat decens & amabile Deo. *Nov. 6. in fin. princ.* Itaq; exemplo D. Justiniani, qui in nomine Domini nostri JESU CHRISTI, ad omnes actus omniaq; consilia sua semper progredi, seu ipse dicit *in l. 2. C. de offic. pref. Præf. Afr. l. 2. in princ. C. de vet. jur. enucl. novas Constitutiones suas exordiri solitus est, sicut liquet ex d. l. 2. C. de vet. jur. enucl. Constitut. de conform. Digest. & de confirm. Inst. & §. 1. de confirm. Justin. Cod. Novell. 80. 85. 109. & alii, more Christiano hic in Collegii nostri publici de Actionibus vestibulo, ad immortale præsidium respicientes, summo Numine prono invocato animo, DEUM authorem & totius Collegii summum Directorem ac Præfulem fieri suppliciter exoptamus. d. l. 2. C. de vet. jur.*

THESIS I.

O mne autem jus nostrum, quo utimur, vel AD PERSONAS, quibus redditur & quarum causa constitutum est. *l. 1. & 2. D. de stat. hom. vel AD RES, easq; vel acquirendo, vel conservando, vel minuendo, de quibus redditur & constitutum est. l. ult. D. de ll. vel ad ACTIONES pertinet, per quas seu per causam instrumentalem & judicia jus suum cuique redditur, quæ hoc nomine & hunc in finem constituta sunt. l. 14. C. de jud. & Cælic. Wesenb. ad §. ult. Inst. de J. N. G. & C. & in Oeconim. sua Jur. p. mibi 4. Rittersb. ibid. Bachov. in tract. suo de action. Disp. 1. th. 7. Treutl. vol. 1. d. 2. th. 1. & ad eum Dn. Hunn. qui rectè eò magis hanc distributionem ab objectis desumptam,*

retinendam proq; legitima habendam ducit, quod non solum Digestis, tanquam sententia Gajj sit inserta, verum etiam denuò à D. Justin. *in d. §. ult. Inst.* tanquam verissima fuerit, repetita: ut non adedò hæc ratio, idq; propter *S. 6. proem. Inst.* pro nulla sit exclamanda à *Bachov. d. l.* Nec est, ut hic multum studeamus dichotomiæ, quæ non æque hic videtur congrua, vel juris objectis conveniens, si res potius seætemur, quam rerum cortices. *Bachov. d. loc. Vult. 1. J. R. c. 4. Donell. i. com. 6. 1.*

2. His enim tribus, tanquam fundamentis, seu tribus columnis, totum sanctissimum justitiæ templum innititur & inædificatum est. *§. 5. Const. de concept. D. l. 2. §. 20. C. de vet. jur. enuel. Rittersh. ad princ. Inst. de act.* Ut cuilibet facile horum objectorum utilitas, etiam jura à limine salutanti in oculos incurrat, nec ulla commendatione indigeant. *arg. l. 1. D. de rest. integ.* imò frustra sit, quicquid rei satis demonstratæ additur, secundum *§. 1. Ulpianum in l. 1. §. pen. D. de dot. prel.* Et quidem inter illa Principem locum obtinet ultimum, seu Actiones, sine quibus omnem juris disciplinam mancã æque ac inutilem esse qui non videt, talpã cœcior est, dum hæc omnem juris obtinendi rationem continent. Per has enim effectum priorum duorum & omnium illorum, quæ de jure personarum vel rerum longè lateq; in jure nostrò dispersa sunt, consequimur. *arg. l. 2. §. post originem 13. D. de O. J.* Proinde ne vel contra præscriptum *Ulpian. in d. l. 1. de integ. rest. l. 1. §. pen. d. t.* & ne solem facibus illustremus *c. si omnia. 6. q. 1.* vel contra præceptum *Pauli in l. legavi. 25. in princ. de lib. leg.* aliquid committere videamur, priora duo Juris objecta suo loco hac vice relinquentes, ultimum, quod est de Actionibus, tanquam juris remedium, quo nostra consequimur, & tanquam materiam quotidianam fusiùs in hac & subsequentibus disputationibus posthabitis ulterioribus commendationibus pertractabimus. *d. l. 25. & aliis dd. ll. Schneid. ad princ. Inst. de Act.*

3. ACTIONIS verò verbum, ab *agendo ductum*, ut nominis prior habeatur ratio, monente *Ulpiano in l. 1. de J. & J. l. 1. de reb. cred. l. 1. de Novat. Paulo in l. 1. §. 1. D. de tut.* generaliter, etiam EXTRA JUS NOSTRUM vulgari modo pro omni opera

operatione & actu, sive animi, sive corporis sit, uti in prædi-
 camento actionis sumitur. Hinc Cic. in offic. virtutis laudem
 omnem in actione consistere dicit, idq; probat l. Labeo 19. de
 V. S. ibiq; Gædd. num. 5. l. 34. de R. J. l. 2. D. de solut. l. sciendum est
 30. & l. 34. §. 18. D. de V. O. IN JURE VERÒ NOSTRO, in
 quo actio aliquando dicitur JUDICIUM. l. 1. & passim t. t. C.
 & D. famil. hercisc. comm. divid. §. 20. 29. 30. Inst. de Act. l. 13. §. 1. de
 minor. l. 4. §. fin. l. 8. & 10. fin. regund. l. si longius. §. filiusfam. de judic.
 PERSËUTIO, in princ. Inst. de except. Petitio in l. 178. §. 2. de
 V. S. & passim. Interdum LIS, l. litis 36. de V. S. & ibid. Gædd.
 nonnunquam CONVENTIO l. si homo 45. de R. V. l. 7. §. 1. & 5.
 C. de presc. 30. ann. sæpè INTENTIO l. 66. de judic. l. 9. §. 6. ad
 exhib. l. 1. princ. si mens. fals. mod. l. 9. de except. nec non FORMU-
 LA CERTA ET CONCEPTIO VERBORUM, qua JC. vel
 Prætores modum agendi in singulis causis præscribebant,
 quam formulam præcisè & exactè tenere oportebat, nisi quis
 causâ cadere vellet. l. 2. §. deinde. 6. de O. J. princ. Instit. de interd.
 l. si servus 42. de furt. Ulpian. in frag. tit. 19. §. 15. Cic. in Orat. pro Q.
 Rosc. & denique MOTUS, in l. 3. vers. & nemo. C. de quadr. presc.
 Similiter actionis vocabulum sumitur IN GENERE, pro ju-
 dicialibus jurgis ac contentionibus forensibus, sed non eo-
 dem modo: Nam aliquando accipitur LATE, ut suo ambi-
 tû complectatur, exceptiones, præscriptiones, præjudicia.
 l. de except. l. 19. de probat. l. 37. de O. & A. item accusationes &
 criminalia judicia. l. unic. C. quand. civ. act. crim. præjud. arg. l. 4.
 C. de edend. l. 1. & 2. D. de crim. stell. l. pen. si ex noxal. caus. agat.
 Nonnunquam STRICTUS, pro actione tam in rem, quâ in
 specie vindicatio & Petitio, quàm in personam, quâ condictio
 dicitur. §. 11 §. appellamus 15. Inst. de act. l. actionum 25. l. actionis 37.
 de O. & A. l. 178. §. 2. de V. S. persecutione extraordinaria l. actio-
 nis 34. ubi Gædd. de V. S. interdictis. d. l. 37. de O. & A. & pro im-
 ploratione nobilis officii judicis d. l. actionis. 37. eod. Et denique
 STRICTISSIME, pro actione personali tantum usurpatu-
 l. actio 28. de O. & A. d. l. 178. §. 2. de V. S. d. l. 34. eod. ibiq; Gædd.
 In quibus posterioribus significationibus interdum sumitur
 pro ipso exercitio agendi, tanquam actu secundo. l. 12. D. de
 reb.

reb. cred. l. 1. de except. Forster. tract. Justin. part. 2. d. 1. th. 1. Bachov.
d. l. th. 8. & seqq. Rittersh. ad princ. Instit. h. t. Heig. ibid. n. 5. & seqq.
Borch. ibid. in fin. princ. Wesenb. ibid. & in 7. n. 10. de O. & A. Lind.
Exercit. Inst. 9. th. 2. Borch. in tract. de O. & A. p. 2. cap. 1. n. 2. Vult.
2. J. R. cap. 4. num. 1.

4. In his novissimis acceptionibus acceptum vocabulum ACTIONIS, pro subjecta hâc materiâ, deductum, uti dictum AB AGENDO, quod cum aliquo agatur, das mit ein-
nem gehandelt wird & quidem coram iudice, sive in iudicio, ut is tractationi effectum addere & invitum cogere possit. l. 3. C. de transact. l. ut prator. 3. de iurejur. princ. Inst. de except. non ergo eô modò ab AGENDO deducta est actio quòd quondam-
reus in iudicium obrortò collo actus & tractus est uti vult. Theophil. quod & rectè dudum alii rejecerunt Bachov. Diss. 1. de Act. Hoc tamen interim tentare liceat, an non actio & agere hic sit perinde atq; ADIGERE & COGERE, ADACTIO & COACTIO, à potiore vel potissimò sui fine & effectù, quem habet vel habere aut intendere saltem debet, Atq; ita accipi voculam actionis & agere, ut comprehendat omnes actiones, tam in rem, quàm in personam, directas, utiles, tam civiles, quàm criminales, extraordinarias & implorationes officii iudicis, atq; ita quavis remedia, quæ actionum instar, obtinent, earumq; loco proponuntur. dd. supra ll. l. pecunie 178. §. actionis 2. d. l. actionis 34. ubi Gædd. d. V. S. d. l. 25. & 37. de O. & A. l. ult. C. de hered. vel act. vend. l. pen. D. si ex nox. act. ag. l. 1. de except. l. 19. de prob. l. unio. C. quand. civ. act. crim. prejud. l. 43. D. ad L. Aquil. l. 3. de mort. inf. l. 1. C. si per vim vel al. mod. l. 39. S. est & casus. D. de procur. l. 1. S. idem Pomponius 6. D. de dol. mal. l. in cause 16. in princ. D. de min. 25. ann. c. X. de off. judic. nihil aliud est ACTIO, QUAM IUS PERSEQVENDI IN JUDICIO, QUOD SIBI DEBETUR. Definitore Just. in princ. Inst. de act. Celfo in l. 51. de O. & A. d. l. 178. § 2. & 3. de V. S. Dn. D. Kremberg. in comm. suo de act. num. 4. 5. 11. & seqq. Rittersh. d. l. Heig. d. l. Schneidv. d. l. num. 18. & 19.

5. Quæ definitio bona nec mutila non immeritò ab Harprecto ad tit. Instit. de act. num. 8. dicta, constat suo genere ac dif-
feren-

ferentiis. Generis enim vicem obtinet vocabulum *JURIS*, per
quod etsi non incommodè possit intelligi per metonymiam
causæ efficientis, pro effectu, facultas & potestas agendi jure
concessa & attributa. l. 1. D. de eo quod cert. loc. l. 6. in fin. de negot.
gest. Magnif. Dn. Arumæus Exercit. Justin. 13. th. 1. Harpr. d. l. n. 10.
Borch. d. tract. de act. c. 1. n. 12. Schneidy. d. l. n. 18. Heig. d. l. num. 10.
Donell. 19. comm. c. 1. Bachov. d. l. th. 11. lit. a. & 25. Rittersh. d. l. We-
senb. in 7. n. 10. de A. R. D. quemadmodum in definitione ususfru-
ctus, l. 1. de usufr. princ. Inst. eod. ibiq. Dd. itineris, actus, via. l. 1. D.
de S. P. R. & princ. Inst. de S. R. & V. P. Commodius nobis tamen,
salva tantorum virorum autoritate, videtur, accipiendum
pro formula, seu ipsa potius agendi causa, seu tota intentione
actoris, cum Dn. Lindem. d. l. th. 2. Forst. d. p. 2. Disp. 1. th. 1. lit. b.
Wesenb. in 7. C. de form. & imp. subl. n. 3. Dn. Hunn. lib. 4. resolut. ad
Instit. q. 4. Cujac. ad princ. Inst. de Act. Ulpian. in frag. tit. 20. §. 15. arg.
l. pure §. §. final. D. dol. mal. & met. except. l. 42. D. de furt. Quæ
formula olim erat solennis quædam conceptio, primùm à Pon-
tificum collegio, deinde à Prætoribus impetrata, d. l. 2. §. deinde
ex his D. de O. J. Quibus licet formulis actionum solennibus &
captiosis aucupatione syllabarum insidiantibus, hodie subla-
tis; l. 1. & 2. C. de form. & imp. subl. l. ult. C. qui adm. ad bon. poss.
l. 15. C. de test. l. 21. C. de legat. ideò non necesse sit, nomen certum
exprimere. c. dilecti. & de judic. Wesenb. cons. 3. n. 30. Jus tamen
ipsum agendi mansit, & certa actionis causa in libello expri-
menda est. d. c. dilecti, ubi Panorm. l. non quemadmodum. D. de ju-
dic. Zasius ad §. omnium. n. 11 Inst. h. t. Gal. 1. obs. 61. Schneidy. ad
§. 1. num. 6. & 7. Inst. eod. Idque probant in distributionibus per
t. t. formulæ actionum propositæ, & quoniam hæc definitio
hic à Justin. reperita §. Cri Celsi sit in l. 51. de O. & A. qui vixit ante
Imper. Constant. Forster d. loc. Aliter autem hanc voculam in-
terpretatur Dn. D. Kremberg. d. tr. ad princ. Inst. h. t. n. 8 Hillig. in
Donell. Enucl. d. c. 1. lit. d. Bacchov. d. tract. th. 25. Quarum formu-
larum in locum hodiè successerunt libelli supplices, qui pro
extrahendis processibus aut mandatis in Camera Imperiali ex-
hiberi solent, in quibus nostro seculo tanta adhibetur scrupu-
lositas, ut fermè ad veterem formularum solennitatem pro-
cessus

cessus rediſſe videatur. *Lindem. d. loc. th. 3.* Unde à Bachov. definitur libellus, quod fit congrua debiti apud iudicem peti- tio, vel in iudicium deductio, *d. tr. th. 36.* cuius legitima forma- tio, quia ab instituto nostro abhorret, videatur apud illos, qui de processu Juris scripsere, uti apud Harpr. *de process. Jur. Dist. 2. th. 7. 8. & seqq.* Arnold. *de Reig. de process. d. 3. th. 1. & 5. Termin. de process. cap. 20. & 24.* Bachov. *d. l. th. 37. 38. & seqq.*

6. Estq; JUS PERSEQUENDI, ad differentiam excep- tionis, quã non persequimur, sed potius nos tanquam clypeo à persecutione ejus, qui nos in jus vocavit defendimus & per- secutiones repellimus. Uti enim actiones sunt arma actorum, ita exceptiones arma reorum dicuntur. *l. 2. D. de except. l. 22. col. l. 1. C. de Jur. & sac. ignor. s. in summa 10. in fin. Inst. de Injur. l. 8. §. 1. ubi Gædd. n. 4. de V. S. PERSEQUI autem, est eò usq; se- qui, (metaphorã à feris fugientibus desumptã, § 12. & 13. Inst. de R. D.) donec vel assequamur, sententiã scilic. iudicis, quod petimus, aut eãdem sententiã ejus obtinendã spes nobis præci- datur; quorum alterum contingit REI CONDEMNATIO- NE, alterum EIUS ABSOLUTIONE, *l. 1. D. de re jud.* Hinc quemadmodum reorum proprium esse dicitur, FUGERE, *l. pro- perandum 13. S. etsi quidem. C. de judic. l. 2. in princ. & §. 4. C. de ju- rejur. prop. cal. dand. l. ult. in fin. princ. & §. 3. C. de bon. qua lib.* Ita actorum, REUM PERSEQUI, in eum irruere & quanta- potest celeritate eum urgere, solutionem festinare, imò cum- sacco ut dicitur adesse. *l. 105. D. de solut. l. 21. D. de judic. d. § 10. Inst. de injur. Gædd. ad l. 3. num. 2. de V. S. Harpr. d. princ. n. 26. Rit- rersb. d. princ. vers. persequendi verbum. Heig. ibid. n. 13. Forster. d. l. lit. C. Bachov. ad princ. Inst. h. t. vers. jus persequendi, qui sibi con- trarius in th. 25. d. tract. de act. in fin. serè hac in parte videtur.* Ut ita constet, illud persequendi verbum generalius sumi, ut non solum extraordinariis actionibus, olim in specie persecu- tiones dictis, *l. 178. §. 2. de V. S. uti hodiè omnes sunt, arg. §. ult. Inst. de interd. Bachov. ad d. princ. Inst. h. t.* Verum etiam omnibus actionibus, postulationibus, cautionibus prætoriiis, damni in- fecti, legatorum, petitionibus salariorum & similibus, quæ in- star actionum obtinent, conveniat. *d. l. actio. 28. de O. & A. l. pe- cunia**

cunia. de V. S. l. hereditas 50. in fin. de pet. hered. l. qui per collusionem 49. §. ult. D. de act. empt. Dn. Lindeman. d. l. th. 4. Harpr. d. l. n. 27. Dn. Kremberg. h. t. n. 9. Bachov. h. t. & alii. Cum definitio generalis, omnibus speciebus communis esse debeat. l. 1. §. & generaliter. D. de legat. prest. l. in toto. 80. l. 147. D. de R. J.

7. Persecutio verò hæc IN JUDICIO facienda est, scilicet olim apud Judices arbitrosve, à Prætoribus judiciis exercendis datos. Olim enim eo tempore, quò judices Pedanei adhuc dabantur, aliud erat IN JURE, aliud IN JUDICIO. IN JURE propriè dicebatur fieri, quæ apud prætorem ipsum fiebant, antequam ad Judicem Pedaneum ibatur. Hic enim auditus, regulariter propter magistratus dignitatem non ipse judicabat, nisi singulari personarum aut causarum favore & extra ordinem. l. 1. §. 2. D. de R. V. l. Æmilium. 38. circa med. D. de minor. 25. ann. l. 1. & r. t. D. de extraord. cogn. l. si prætor. 75. D. de jud. l. sepe 8. l. generaliter 9. D. de off. præf. l. si quis missus 3. D. ne vis fiat. sed de præparatoriis quibusdam tantum cognoscebat, de jure scilicet agendi, an scilicet actio competeret, & si competeret, formulam præscribebat & partes ad judices datos mittebat. l. 1. §. verba. 1. ibi iudicium dabo. D. de dol. mal. l. pertinet. 2. §. ait Prætor. 1. D. de cap. dimin. l. 1. depos. l. 1. mand. Vult. discept. schol. c. 1. mihi pag. 13. 14. & seqq. qui dicebantur Judices PEDANEI, 2. t. C. de ped. judic. l. quod si servus. 3. S. si quis. D. ne quis eum, qui in jus voc. interdum SPECIALES. l. final. D. de off. Præf. l. 5. de off. Præf. Item DATI, l. judex datus 46. D. de judic. l. à judice 5. C. eod. DELEGATI, l. unc. C. qui pro sua jurid. r. t. D. de offic. deleg. de nique ARBITRI, in judiciis bonæ fidei, præsertim divisoriiis. l. fundus 39. & passim r. t. D. & C. famil. hercisc. l. à D. Pio 15. in pr. D. de re jud. qui nullam jurisdictionem, sed tantum notionem habebant & judicationem, arg. l. ait 5. in princ. l. à Divo. 15. de re jud. Hodie verò, postquam Imp. Diocletiano & Maximiano, in quibuscunq; causis dari judices displicuit, l. 2. C. de ped. jud. & necessitas cognoscendi ipsis magistratibus imposita est, vel aliis ordinariis constitutis iudicibus. Nov. 82. & propterea his verbis promiscuè, in jure, sive in iudicio utimur, quo etiam respiciens Justin. omnia iudicia suo tempore extraordinaria

naria fuisse, dicit in *d. S. ult. Inst. eod.* illa persecutio in loco so-
lemni iudicii, coram legitimo magistratu, seu iudice compe-
tentem legitimo modo & ratione instituenda est, ne quis privatâ
autoritate quod sibi debetur à debitore extorqueat, & ita sibi
ipsi jus dicat. *l. si quis in tantum 7. C. unde vi. l. exstat. 13. D. quod
mer. caus. l. pen. & ult. D. de vi priv. §. 1. Inst. de vi bon. rapt. l. unic.
C. ne quis in sua caus. Dd. comm. hic Vaud. lib. 1. quaest. 13. Coler. in
pref. de process. Execut. n. 10. & seqq. Donell. 17. comm. cap. 2. & ibi
Hillig. Matth. Steph. lib. 1. de jurid. cap. 34.* Non enim est singulis
concedendum, quod per Magistratum publicè debet fieri. *l.
non est singulis 176. D. de R. J. ubi Philip. Dec. Johan. Ferrar. & Phi-
lip. Matth.* Sed ideò iudiciorum vigor, jurisq; publici tutela in
medio est constituta, ne quilibet privatus sibi ipsi sumat ultio-
nem. *l. 14. C. de Jude. & Cælic. Harpr. d. pr. n. 29.* cur enim (inquit
D. Julianus) ad arma, ad rixam procedere patiatur Prætor,
quos potest jurisdictione suâ compescere. *l. 13. in fin. D. de usuf.*
Hinc iudicium nihil aliud est, quam legitima controversiâ,
quæ est inter Actorem & Reum apud competentem iudicem
disceptatio, seu tractatio & dijudicatio. *c. forus. 10. ibi dum di-
scutitur. X. de V. S. l. nulli 10. C. de judic. l. 13. D. ad S. C. Treb. l. negan-
tes. C. de A. & O. l. 1. C. de execut. rei jud. l. 1. D. de recept. qui arbr.
rec. l. 27. in fin. C. de Episc. & cler. Wes. in. n. D. n. 5. C. de jud. n. 2.
Harpr. disp. process. 1. th. 2. Arnold. de Reig. d. disp. 1. th. 3. Heig. hic n. 20.
Donell. d. l. c. 3. & ibi Hillig. Dn. Kremberg. d. l. n. 10. & seqq. Bachov.
d. tract. th. 27. & ad princ. Inst. h. t. vers. in iudicio.*

8. Hoc tamen fallit in quibusdam casibus, in quibus ex-
tra iudicium quis licitè propriâ autoritate, privato suo jure &
arbitrio suum persequitur. *Harpr. d. l. n. 28. Rittersh. d. l. Donell.
d. l. 17. comm. c. 2. ibiq; Hillig. Schneid. d. l. n. 15. Meno. h. remed. 5. re-
sup. poss. Jas. in princ. Inst. de act. n. 68. Bachov. d. tract. th. 26.* In ca-
sibus scilicet necessitatis, ubi non leve subest damnum vel pe-
riculum, & deficiente auxilio Magistratus, tunc enim melius
est in tempore occurrere, quam post exitum vindicare, rescri-
bentibus, ita *Imp. Valent. Theod. & Arcad. in l. 1. C. quand. lic. fin.
jud. se vind. & melius est intacta jura sua servare, quam post
causam vulneratam remedium quærere, Imp. Just. in l. ult. in fin.*
C. in

C. in quib. caus. restit. in integ. non est. Sic furem nocturnum vel diurnum, vel agrorum depopulatorem, vel desertorem militiæ & transfugam, vel famosum latronem propriâ auctoritate apprehendere possumus. *l. itaq. 4. cum l. seq. D. ad L. Aquil. l. 1. & 2. C. quand. liceat unic. sin. jud. se vind. l. 3. S. ult. D. ad L. Cornel. de sic. c. cum homo 23. q. 5. c. significasti. 18. in fin. de homicid. Boer. clas. 5. Disp. 1. th. 3. & seqq.* Sic debitorem fugitivum vel de fuga suspectum. *l. ait Prætor. 10. S. si debitorem. D. qua. in fraud. cred. l. generali. 54. C. de decur. Gail. lib. 1. obs. 48. n. 14. lib. 2. obs. 44. Mynsing. cent. 4. obs. 69. in fin.* Sic servos nostros, liberos, uxores, adeoq; omnes personas, quæ ad perpetuam obedientiam obstrictæ sunt propriâ auctoritate castigare possumus. *l. serv. & filii. 17. D. de furt. t. t. C. de emend. serv. l. 23. de usufr. l. 16. S. 2. de pæn. & hic per gloss. & Schneid. d. l. n. 16. Harpr. d. l. Sic judici, tanquam judici illata injuria ab eodem rectè vindicari potest. text. in c. Salonitana dist. 63. c. 1. de pæn. in 6. l. illud ubi Ang. de appell. c. de manifesta. c. manifesta 2. q. 1. l. ea quidem C. de accus. c. evidentia. 2. eod. Menoch. de arbitr. jud. quest. cent. 2. cas. 263. Gail. lib. 1. obs. 39. n. 1. Dn. Krembevg. d. t. n. 16. Dn. Lindem. d. d. th. 6. Rittersh. d. l. Sic quod vi aut clam factum, vi aut clam amoliri licet. *l. 7. S. 3. l. 22. S. 2. quod vi aut clam.* Ita injuriam verbalem retorquere, inde retorfiones non in usu tantum, sed & juri consonæ, da man einem die aufgestoffene Zujurtem wieder in seinen Dusem vnd Rachen stößet. *l. 14. S. 6. de bon. libert. l. 9. de man. vind. l. 36. de fideicom. libert. Schneid. ad §. 1. Inst. de injur. n. 12.* Ita in reali injuria verbera verberibus justè pensantur, vel verberantem justè re-verberare licet, & ita in genere vim vi repellere & injuriam propullare in continenti possumus. *l. 1. § 27. l. 3. S. 9. de vi & vi armat. l. 3. de f. & Jur. l. 1. C. unde vi. l. 3. & 4. C. ad l. Cornel. de sic. l. 45. S. 4. ad L. Aquil.* Et denique in universum distingui oportet inter viam facti & viam Juris. In illis ergò suprâ allegatis, ubi via facti, per jura, maximè si confestim & non ex intervallo fiat, in ipsa læsione concessa est, cuiq; permissum an velit hac vel illâ experiri, & potiùs in tempore occurrere, quam post exitum vindicare. *l. 1. C. quand. lic. sin. jud. se vind. l. final. C. in quib. caus. in integ. restit.**

9. Persequimur autem in iudicio, QVOD NOBIS DE-
BETUR, scil. agentibus, non quod VEL REIPUB. quod ac-
cusationibus persequimur, t. t. Inst. & D. de publ. iudic. *Wesenb.*
hic Jas. Schneid. Gædd. in l. 178. §. 3. de V. S. VEL ALTERI DEBE-
TUR. princ. Inst. tit. per quas pers. ager. poss. Ut enim quisq; ex
suo VEL CONTRACTU, §. alteri 20. §. si quis alii. 3. Inst. de inur.
stip. l. stipulatio ista 38. §. alteri. l. inter stipulantem 83. in princ. D. de
V. O. l. quecunq; 11. D. de O. & A. ubi Giph. l. 73. §. final. D. de R. J.
VEL DELICTO: cùm pœnæ suos auctores sequi debeant.
l. sancimus 22. C. de pœn. non alius vel tertius, quicunq; illi sint,
quos recenset Gædd. in tract. de contr. & comm. stipul. c. 10. concl. 1.
n. 2. obligatur: ita & sibi non alteri actionem acquirit. Gloss. &
Dd. in d. l. quecunq; 11. D. eod. Decius in d. l. 73. §. ult. d. R. J. ubi &
Philipp. Matth. Quamvis autem verbum deberi propriè & stri-
ctè sumptum dicatur de eo, quod ex contractu & obligatione
præstandum venit. l. 1. §. 6. cum ll. seqq. D. de const. pec. l. actionum
genera. §. 1. l. actio. 28. D. de O. & A. l. scribit 34. in princ. D. de aur.
& arg. leg. l. licet 42. §. ea obligatio 2. D. de procurar. Hoc tamen
loco, secundùm subjectam materiam & subjectam ab Imp. in
§. 1. h. t. divisionem & totam seriem istius tit. verbum debendi
latius sumitur, ut omnem omninò actionem comprehendere
intelligatur, ut ait Jct. Ulpian. in l. 178. §. final. D. de V. S. pro
omni scilic. eo, quodcunq; vel obligationis vel dominii iure
nobis petere vel exigere iure permittitur. l. 108. & d. l. 178. §. fi-
nal. eod. l. 19. §. 1. de iurid. l. stipulatio 76. §. final. D. de V. O. l. 1. D.
de compens. l. circa 66. D. ad L. Falcid. l. 6. de R. V. l. 2. §. item Varus
D. de aq. pluv. arc. §. item si Instit. de except. l. in stipulatus. §. final. D.
de V. O. l. 10. 11. & 12. de V. S. ibiq; Alciat. & Gædd. l. 5. §. ult. l. 41. de
pecul. l. arbor. 19. §. 2. comm. divid. l. ult. C. de comp. l. unic. §. igitur.
C. de rei uxor. act. Quippè & quod nostrum est, eatenus debe-
tur, ut restituatur, possessio enim debetur, l. 15. §. 1. l. 44. D. de
*cond. indeb. l. 9. l. 68. de R. V. d. l. unic. C. eod. *Wesenbec. ad princ.**
Inst. h. t. lit. g. Bacchoy. Heig. n. 25. Schneid. ibid. n. 18. Harpr. n. 32.
Forster. d. p. 2. d. 1. lit. e. Borch. in tr. de act. c. 1. n. 13. Vult. d. discept.
1. & lib. 2. J. R. c. 4. n. 2. Magns. Dn. Arum. d. exercit. 28. th. 1. Coras.
lib. 6. misc. cap. 5. Dn. Hunn. resolut. Instit. lib. 4. p. 2. q. 3. Bacchoy.
d. tr.

d. tr. th. 46. Lindem. th. 9. D. Kremberg. d. l. n. 4. & sexcenti alii.
Diss. Hottom. 3. obs. 17. Anton. Fab. lib. 20. conject. c. 9. & quodammodo
Rittersh. d. pr. inst. Cujac. in parat. de O & A. & lib. 15. obs. 12. Giph.
in l. 51. de O & A.

10. Ratione CAUSÆ EFFICIENTIS, ex quo jure nempe oriatur actiones? Dupliciter ad capi potest quæstio, nempe PRIMÒ de Actionibus nostri juris Civilis Romani, SECUNDÒ quâ non in Romanâ Jurisprudentiâ tantum, sed in generali vel communi aliquò jure quæstio proponitur; An ex jure vel gentium vel alio communi jam profectæ fuerint Actiones? Quæ controversiæ cum sint omninò distinctæ, ex confusione earundem non potest non fieri, ut summa inter interpretum decisiones non exoriat, & inde multiplicetur confusio. Si itaq; controversia sit DE ACTIONIBUS NOSTRI JURIS (cujus quæstionis propositio & decisio hujus loci est, non verò alterius, de qua in thesi sequenti) res sic terminari & componi debet, quòd actio QVÆDAM sit ex mero jure civili sive propriò, QVÆDAM verò ex jure communi adprobato profluens; Sicuti enim generaliter omne jus nostrum est vel proprium vel ex communi adpropriatum §. jus a. civile. 1. f. de f. N. G. & C. L. 6. pr. & L. 9. pr. D. de f. & f. quâ de distinctione suò tempore & locò fusiùs agetur. & deinde sicuti Obligatio & Contractus descendit vel ex jure civili proprio quales sunt stipulatio literar. obligatio, & hujusmodi alia, vel ex communi adprobato, quales sunt pleræq; conventionum §. 2. Inst. de f. N. G. & C. L. ex hoc jure. 5. D. de f. & f. L. juris gentiù 7. pr. & §. §. seqq. j. L. 6. D. de pact. cum similibus vulgatis. Idem de delictis verum est L. Probrum 42. & ibi Gædd. n. 5. de V. S. Sicuti itidem dominium quoddam civile, h. e. juris civilis proprii, quoddam verò ex jure communi profectum naturale vel gentium §. singulorum ll. de Rev. Div. §. fin. Inst. de us. & habit. & passim alibi. Ita quoq; QVÆDAM à jure propriò & merè civili est inventa & constituta Actio. Qualis indubiè omnis illa est Actio, quæ ex obligatione & contractu aut etiam delictò merè civili descendit, ut puta actio ex stipulatu, Condictio ex literis, ex lege & ita porrò. Nam quomodo ex hisce posset unquam

quam adferi, ex aliò jure nasci Actionem, ex quò scilicet aliò jure nulla obligatio extitit? similis est ratio in Dominio Civili proprio & multò magis, quod pro Dominio aliquà ratione, saltem vel fictione juris reputatur, quale est in re usucaptà, cum usucapio & longi temporis præscriptio verè sit modus adquirendi ex jure civili *d. s. fin. Inst. de us. & hab. j. pr. Inst. de Usucap.* ut proinde dubium non sit actionem Realem pro hujusmodi dominio, ex solò jure Civili dari, multò magis in re usucapiendà, nondum tamen verè usucaptà PUBLICIANA, vel in re verè quidem usucaptà, pro usucaptà tamen cum effectu non reputanda, uti RESCISSORIA ACTIO *s. Rursus. s. Inst. de Action. l. pen. de capt. & post. rev. l. 44. s. fin. D. de usurp. & usucap. cum similit.* Quæ actiones nunquam possunt ex ullò jure communi proficisci, cum jure illò communi nullum vel quasi ut tale sit dominium, sed id demum à jure Civili ex Prætoris jurisdictione promanaverit. E' contrario verò QUÆDAM ACTIO ita est nostri juris Civilis, ut à jure communi habili, quod jam actionem constituit, quidem sit inventa, sed per adprobationem & adpropriationem juris civilis nostri facta. Tales sunt plurimæ ex Contractib. ACTIO EMTI, LOCATI, MANDATI, COMMODATI, PRO SOCIO, DEPOSITI &c. Nam si ex illis contractib. firmæ jam antè jus Civile Romanū ex jure gentium natæ sunt obligationes, in tantum ut in judiciis jam ex iis cogi & adigi ut præster debitū obstrictus, potuerit, sequitur certè, illas actiones jam ex jure gentiū constitutas, à nostrò verò jure Civili adprobatas esse. Et hætenus verum est, harū actionū causam PROPINQUAM ESSE JUS CIVILE, REMOTAM VERÒ JUS COMMUNE GENTIUM. Sed si illà distinctione etiā Actioni merè Civili, de quâ supra adplicare velis, tum neutiquā procedit, ut proinde isthæc distinctio inter causam remotā & proximā non sit omnium actionum, id est, etiā Civiliū propriarū, sed tantum illarum, quæ ex jure communi in nostrum Civile per adprobationem adscitæ sunt. Quò loci tamen & hoc notandum, posse non tantum jus Gentium, sed & naturæ, vel divinum vocari rectè Remotam causam, Actionum, non quidem sic, quasi ex jure illo sive divinò, sive naturæ aliqua actio nascatur vel data fuerit; Quod, uti mox dice-

dicemus, fieri per rerum naturam idè non potuit, quia ante
judicium constitutum nulla unquam fingi potest constituta
vel data fuisse actio, Hæc enim actio semper & propriè illa
tantum dicitur, quæ in *judicio* fit, ut §. th. 7. competentis locò re-
cè dictum est *ex pr. Inst. de Act.* At jure naturæ, quò omnes
homines inter se æquales erant *l. 32. de R. J.* & quò homo ho-
minè tantum beneficiò, non verò qualitate & distinctione
personarum superior est, id quod suò locò firmius monstra-
tum datū est, nullum unquam existere potuit iudicium. Cum,
utimox dicemus in seq. thes. iudicium demum in Politia vel à
Politia institutum fuerit, sed eà tantum ratione, quâ obligatio
ex jure naturæ, & divino profecta fuit. Nam adhuc verum est
ut ut actio ex illo ipsò jure naturæ aut divino propter statum
hominis æqualem dari & existere non potuerit, tamen cum
jam Politiam & Rempubl. constituerent, & ita in æqualitatem
introducebant inter se homines, poterit in & ab illà ipsà Poli-
tià obligatio ex jure naturæ & divino, quæ honestate vel con-
scientià ad summum obligabat tantum, ita armari & confirma-
ri, ut jam in eà Politia scilicet necessitate stringat & actio firma
detur. Et hoc modò etiam naturales obligationes æstimantur,
quarum nomine actio aliqua competit. *l. 10. de O. & A.*
l. 16. §. 4. de fidejuss. Talis est actio ex Constitutione D. Pii,
ex obligatione pupilli sine tutoris auctoritate naturaliter
& inefficaciter quondam, etiam in quantum locupletior fa-
ctus esset, obligati *l. 5. princ. D. de aut. tutor.* Ita fideicom-
missa quondam nullò juris vinculo, sed pudore tantum eo-
rum, qui rogabantur, continebantur; post D. August. verò
paulatim crevit eorum obligatio, ut Prætor proprius crearetur,
qui de fideicommissis jus diceret. *pr. Inst. de fideicom. hered.*
Ita donatio simplex quondam non perficiebatur consensu
solo, Justinianus verò constituit, ut ex solà conventionè
necessitas tradendi consisteret §. 2. *Inst. l. si quis argentum 35.*
princ. C. de donat. Ita pollicitationes promiscuè quondam
non subsistebant aut obligationem firmam introducebant,
sed in certis favorabilibus causis Imp. hujusmodi validas
firmas & actionem producentes demum constituerunt *l. 1. 2.*
§. 1. r. D. de pollicitat. & Gothofr. in d. l. 2. §. 1. ad verb. obligatio-

nes eod. Hic tangendum de veterum interpretum tritâ illâ distinctione ACTIONIS IN NATIVAM & DATIVAM. *Dd. passim ad t. Inst. de Actionib. Zas. in princ. eod. n. 8. cum seq.* Quam etiam retinet & probat Bachovius *Disp. 2. de Action. th. 18. p. 47. post med. & disp. 4. tract. 21. p. 156.* Nam NATIVAM volunt illam esse, quæ habeat præexistentem sufficientem materiem, ex quâ nascatur actio, sive quæ sufficiens sit ad producendam perfectè actionem. DATIVA verò sit ea, quæ habeat quidem materiam aliquam, sed non sufficientem per se ad producendam actionem, nisi juvetur auxiliò quodam, nempe lege peculiari, Constitutione Princ. Prætoris Edicto, Consuetudine. Ita *Zas. d. l. n. 9.* Unde Dativam procul dubio semper volunt esse conditionem ex *Lege. l. un. D. & C. de Cond. ex leg. Zas. d. l. n. 11.* Tametsi alii sunt, qui velint DATIVAM planè non habere materiam, vel matrem obligationem, Jason & alii, quos tamen refutat Zasius, & rectiùs generalius statuit in omni actione etiam Reali generalius adceptâ suâ esse obligationem *Zas. d. §. omniù. n. 13. circa princ. Inst. de Act. & d. pr. n. 11. quod & suprâ suo loco in definitionis explanatione adstructum th. 9.*

Verum enim verò cum nullibi hæc distinctio, vel quò ad verba, vel quò ad res ex legib⁹ ostendi possit, meritò eam ut fictitiam rejiciunt Neotrici *Duar. in l. 7. §. 1. D. de pact. & alii.* Non quidem quasi verba à Prætorè actionem dandam, de hac actione DATIVA velimus explicare; constat quippe & nativas sic fuisse à Prætoribus promissas & decretas, sicut omnes & ita etiam illæ fuerunt petitiæ & impetratæ. Rectè ita *Bachov. in d. Disp. 2. th. 18. pag. 47.* Sed potiùs idèò, quòd omnes omninò actiones sint hoc modo DATIVÆ, id est, à Magistratu pro sufficienti materiâ & matre habita & constituta; Quin & ipsa Politia aut Respubl. & in eâ Magistratus Constitutio non est naturale vel innatum quid homini, ut talis sit, sed ex impositione & constitutione hominis omne, quod quod est, proficiscitur. Inde etiam in Politicis Actio non per se nascitur ex obligatione hæc atq; illâ & certâ, sed pro ut Reipubl. vel Politia ex communi utilitate vel ratione aliqua pbavit visum fuerit, ut pro obligatione validâ vel invalidâ habeatur. Argumento

mento est & hoc quodd & obligationem de jure naturæ alioquin validā & justā à Politia hac atq; illā rejici aliquando videamus. Sicuti Græci illi furtum probabant, nonnulli homicidium, alii populi adulterium viliori penā æstimant & prosequuntur uti notissimum. Et profectò jus commue quodquod etiam sit, non obligat, quā commune, sed quā à civili adprobatum, & civile factum est. Ergò hac ratione omnis actio Dativa nullā nativa. Quò de in conflictu fortassis latius & exactius, quàm hic pagella tenuis admittit.

1. Altera verò quæstio à priore diversa est, *An scil. ex solò nostrò jure Civili nata fuerint omnes Actiones, an verò etiam aliquæ sint juris communis, utputa juris Gentium?* Atq; hic mirè interpretes etiam in hunc usq; diem variant. Nonnulli enim omnem Actionem ex jure Civili promanasse, inter quos etiam novius est *Hunn. ad Treutl. Disp. 1.* Alii verò è contrario juris Gentium esse actiones generatim & in Ideā sumtas volunt, quocirca jus Civile quidem proximam, sed jus Gentium Remotam causam, vocant, ut exinde sequatur jure Gentium etiam fuisse suas Actiones, cum quibus facit *Bachov. in Disp. 1. de Action. c. 12.* Alii originem vel materiam Actionum juri Gentium, confirmationem & formam verò juri Civili adscribunt. *Zaf. ad pr. Inst. de Act. n. 3.* cū trecentis aliis. Quod si **JUS GENTIUM** de **JURE POLITICO & CIVILI GENERALI**, cujus sint Actiones generatim, intelligunt, tum benè se reshabet, uti rectè eò sensu approbavit hanc sententiam doctis. *Dn. Stinhold/aliàs Schütz P. P. Marpurg. Exerc. Instit. 20. th. 2. in pr.* ubi tamen immeritò in quodam nos rodit, ut aliquando ostensuri sumus. Quod si verò omne jus Gentium, & ita etiam *διενομιμα*, intellectum velint, cum iis neutiquam facimus. Nam, quod & nostrum jus Civile probavit, & suum fecit ex communi, jus hoc Oeconomicum & Domesticum, utut tribuat Patrifamilias aliquam potestatem, qualis pro coërcendā continendāq; in suo officio totā domò satis sit, tribuat, tamen vix quis adstruet in eā judicium, quale exigit nostrum Civile Romanum, & quodvis Politicum, verè esse, sed tantum prorsus analogicè & impropriè; Indè etiam actio Patri adversus suos in negotio familiari vel

C

dome-

domesticò non datur actio, sed animadversio vel coercitio *l. 17. pr. D. de Furt.* Et patrium sicut & dominicum hoc jus Regium vocatur, quòd contradistinctum sit à jure Civili *Arist. lib. 5. Eth. N. c. 10.* propterea quòd filius cum patre sit idem §. 4. *Inst. de inutil. stip. cum similib. Arist. d. l. & quod manu regià paterfamilias domum administret.* Sicuti itaq; sub principium urbis Romæ sine lege certà, sine jure certò populus agere instituit, & manu regià omnia gubernabantur. *l. 2. §. 1. de O. F.* ubi nondum formata fuit politia, adeoq; neq; certæ leges, certæ obligationes, certæ actiones esse potuerunt; Ita quoq; in domesticà societate vel domò nullæ actiones. Dixi: JURIS CIVILIS GENERALIS, quod Politicum dicitur Aristoteli, & ita juris Gentium illius, quod circa Politiam & Rempublicam occupatum est, esse actiones generatim, scilicet quia in Politicâ demum societate, Politicâ, Republicâ sive Civitate, (ita quippe Politicis diversimodè pro re natâ subiectum Politicæ vocari consuevit) demum judicium conflatum & concinnatum est, non prius vel in domo, vel etiam in homine, quâ homo tantum inspicitur; Neq; enim citius potuit ulla consistere vel existere per rerum conditionem actio, nisi prius constiterit & extiterit judicium, in quò jus scilicet redderetur impetrantibus id iustis mediis, ACTIONIBUS nempe, uti eò etiam collimat *Bachov. Disp. 1. de Action. th. 7.* Si autem fundatum esse debet judicium, oportet ut vel maximè jurisdictione polleat, vel ab eò, qui jurisdictionem habet, judex cum potestate detur, qui in invitum etiam jus reddat, nullum enim est judicium, quod in invitum reddi non possit. *l. inter stipulantem. 87. §. 1. in fin. D. de V. O.* Judicium itaque, uti & jus ipsum Civile, tum generale, tum unum quodq; individuale sic præscribit & ordinat actiones, sic prævias omnes ejus obligationes, sive ex dominio sive ex Contractibus & delictis, vel quasi etiam & omnes alias actionum causas, quæquæ dari dicantur, ut necessitate sint stringentes; *δυνάμει ἀναγκαστική* compellentes ordinat, ut vincula sint juris, ut sint necessitatis. Et sic Politicæ vinculum obligandi vocatur Aristoteli *δυνάμει ἀναγκαστική lib. 10. Eth. N. a. ult. in fin.* & hæc est virtus legis *l. 7. de LL.* Inde obligationes
vin-

vinculum juris dicuntur, quò necessitate adstringimur *primò*
Inst. de O. l. 3. pr. D. de O. & A. inde Contractus initio voluntatis
ex postfacto vocatur esse necessitatis. l. sicut 5. C. de O. &
A. l. fin. C. ad SC. Vellej. l. 3. C. de Resc. emt. in tantum, ut si cogi
quis non possit, vel collatâ conditione in voluntatem
contrahentium, non dicatur obligatus, nulla stipulatio, nulla
obligatio subesse dicatur. l. 13. C. de Contr. Emt. l. 17. l. 46. §. fin. j.
l. 108. §. fin. de V. O. l. 7. in pr. de Contr. Emt. hinc actionem diximus
ductam à coactione vel adactione, quò necessitatem subinde
includat §. th. 4. Inde etiam executio, quæ insequitur actionem
ex sententiâ, manu militari & aliis mediis compulsivis fit l. qui resituere 68 pr. D. de Rei Vind. Quocirca tum
quidem procedit collectio Bachovii, in d. Disp. 1. th. 12. qui sequitur
hâc in re alios, quos in Decadibus nostris Dec. 13. q. 1. notavimus,
cujus juris sunt Contractus & obligationes scilicet necessitate
δυνάμει ἀναγκαστικῆν stringentes, ejus etiam sunt Actiones;
Ita quippè procedit res; Hâc enim sic formatâ majore,
dubium nullum est, quin alia obligatio aliud negotium intelligi
non possit, nisi quod ex vinculo juris procedit quod necessitatis sit,
quod in judicio persequi possimus, quod Magistratus etiam vi jurisdictionis
& potestatis Politicæ in decernendâ & exequendâ sententiâ,
& re judicatâ facere possit, imò debeat. Quod si ita Bachovius,
si ita Simhold / si ita Heenonius & alii exaudiunt, benè se res
habet. Verùm si generaliter planè, quis adferere velit, ubi est obligatio,
ibi quoq; oportet esse actionem, adhuc dicimus & rectè falsam & ineptam esse
consequutionem. Nam ex omnibus juribus & ita divinò & naturæ
sua nascitur & producit obligatio, quippe nullum jus est, quod
non sit medium obligandi, in tantum, ut Lex quæ idem, quod jus à
ligando dicta putetur. Unde Seneca etiam scribit: Leges Philosophiæ
breves sunt, & omnia alligant, Epist. 94. Juris divini infinitas,
juris Naturæ infinitas allegare possemus obligationes, sed illæ tamen
non necessitate politicâ, δυνάμει ἀναγκαστικῆν, sed honestate &
conscientiâ ad summum obligant, uti aliquid hujus rei in Decadibus
nostris jam adduximus, & porro susius id facturi sumus in tractatu de
Principiis juris.

Injustè itaq; nobis dicam hic scribit *Sinhof* alias *Schult* locò
allegatò adversus nos contendendo, imò ab obligationibus ad
actiones validum esse *Hoconii* & *Bachovii* argumentum.
Dixi jam, ambiguum & plura denotantem vel significantem
esse obligationem, id quod in jure etiam nostro Civili est in-
dubium, ubi etiam naturalis obligatio, quæ vel nullum habet
effectum, imò quæ reprobata est, à jure Civili dicitur obliga-
tio; quòd hic fufius non tango, monstratum hoc dedimus satis
in tract. nostro de Contractib. 1. cap. 2. §. 9. uti hæc nervosè hic
enodavit *Amplis. Dn. Præfes.*

12. Hinc à causâ hac efficiente Actiones dividuntur in
CIVILES & PRÆTORIAS. §. sed & ista. 3. *Instit. de act. ubi*
Dd. l. 25. §. 2. D. de O. & A. Quamvis autem verbo **CIVILIS** in
genere accepto, omnes juris nostri partes comprehendantur,
§. constat autem. 3. *Inst. de J. N. G. & C.* ita ut omnis actio largo
modo dici possit civilis. *Schneid. hic ad d. §. 3. Inst. de Act. num. 4.*
In specie tamen hic accipitur, uti in §. 1. *Inst. de O.* pro omnibus
partibus juris civilis in d. tit. *Inst. de J. N. G. & C.* enarratis. ex-
cepto saltem jure Prætorio, sive Honorario, §. 3. *cod.* quod fre-
quenter solet in jure nostro fieri. l. 7. l. 8. de *Just. & Jur. l. 14. D. de*
test. l. qui testamento 20. §. servus 7. D. qui test. fac. post. l. nec ex præ-
torio. 27. D. de R. J. Forst. d. l. lit. b. Dn. Kremberg ad d. §. sed ista 3.
Inst. cod. Nec hoc caret in jure exemplo, ut verba pro subjecta
materia nunc latius, nunc strictius accipiantur. arg. l. pecunie.
178. §. actionis. *D. de V. S. l. 1. & 2. D. de adop. §. 1. Inst. cod. l. 3. D. de*
jurid. Proinde **CIVILES**, quæ & eodem sensu legitimæ dic-
untur. l. qui servandarum. 14. §. final. *D. de præsc. verb. sunt, quæ*
vel ex ll. 12. tab. ut de pauperie, arborum furtim Cæsarum &
aliæ, vel Plebiscitis, ut L. Aquilæ, aut Senatus Consultis, ut S. O.
Macedonianum & Vellejanum, sive Principum placitis vel Pru-
dentum responsis descendunt. Hi enim dicuntur Juris autho-
res. l. antiqui 3. D. si pars hered. pet. l. quæro 39. circa med. D. de act.
empt. l. Divi fratres 17. D. de jur. patr. conditores. l. furiosi 25. C. de
nupt. & jura constituentes. l. verbis. 120. de V. S. de quibus Cujac. lib.
7. obs. 25. §. constat autem 3. Inst. de J. N. G. & C. l. 7. D. de Just. &
Jur. l. legitima de pact. l. actionum in fin. de O. & A. l. 14. §. final. D.
de

de presc. verb. l. 1. si pars hered. l. 1. de pass. hered. pet. l. 1. in prin.
 si quadr. paup. l. pœnales 32. D. ad L. Falcid. l. si plurimum. 39. de
 noxal. act. Dd. ad d. S. sed ista 3. Inst. de act. Gœdd. in l. 6. §. 1. n. 10.
 de V. S. Diss. ex parte Forster. hic d. l. His etiam annumerandas
 censemus actiones (neglectâ communi sententiâ, cui adsti-
 pulatur Schneid. n. 7.) Statutis aut ll. Provincialibus Ducum,
 Marchionum, Comitum, aliorumq; statuum Imperii indu-
 ctas. l. omnes 9. D. de Just. & Jur. §. 1. Inst. de J. N. G. & C. Du-
 ces enim, Marchiones, Comites, Civitates Imperiales hisq;
 non dissimiles, perpetuam non temporalem jurisdictionem,
 habent, imò in suis Ducatibus & territoriis, idem quodam-
 modò possunt, quod Imperator in Imperio. Wesenb. in 7. de ll.
 n. 3. Andr. Knich. de Saxon. non prov. jur. verbo Ducum Saxonie.
 cap. 1. n. 39. Gail. lib. 2. obs. 57. n. 7. & lib. 1. de pac. pub. cap. 6. n. 10.
 & 11. Borch. in c. unic. quæ sint reg. num. 8. Reink. lib. 1. clas. 5. cap. 1.
 n. 55. & cap. 6. per tot. Prückm. in rubr. quæ sint reg. cap. 4. n. 34. Ba-
 chov. d. l. Diss. 2. th. 8. Forster. d. l. lit. c. q. 2. Würms. exerc. jur. publ.
 3. q. 20. ut malè hodiè Prætoribus & Præsidibus Provincia-
 rum comparentur nostri Principes & Status Imperii, uti vide-
 re est, apud Heig. ad S. omnium. 1. Inst. de Oblig. n. 27. & ad d. S. sed
 & ista. 3. Inst. de Ant. Forst. d. l. Bachov. ad Treuth. p. 1. d. 3. lit. e.
 Harpr. ad d. S. 3. eod. n. 3. 15. & seqq. Dn. Kremberg. ibid. & alii.

13. PRÆTORIÆ verò sunt, quæ & honorariæ dicuntur.
 l. actionum 25. in fin. D. de O. & A. quæ ex Magistratum, h. e.
 Prætorum vel Ædilium Edictis seu jurisdictione æquo & bo-
 no suadente, civilium actionum juvandarū & suppleandarum
 causa dantur l. jus autem 7. §. 1. D. de Just. & Jur. l. 1. §. 1. D. de
 publ. in rem act. l. 3. D. rem pupil. sal. fore. s. non autem. Inst. de perp.
 & temp. act. t. 1. C. de Ædilit. act. §. 1. Inst. si quadr. paup. sec. Ædilitiæ
 enim prætoriarum nomine continentur §. Prætorum. 7. Inst. de
 J. N. G. & C. §. omnium. 1. J. de Obl. l. 1. de V. O. §. Prætorie. 2. Inst.
 de divis. stip. Cujac. lib. 8. obs. 38. Sub quibus tamen non conti-
 nentur, actiones ex jure civili promanantes, eoque constitu-
 tæ, à Prætore tantum approbatæ & in perpetuum edictum re-
 latæ, ut actio commodati, petitio hæreditatis & similes, quæ
 civiles manent, licet Prætor de iis edicat. l. in commodato. 17. S. si-
 cut.

cue l. 1. D. commod. l. 1. in princ. D. si pars hered. pet. & l. 3. eod. Wesenb. in 7. D. de pet. hered. n. 5. Heig. ad d. §. n. 2. Si autem actio à Jure Civili prodita à Prætore ad alios casus accommodetur, non errabit, qui eam pratoriã dixerit. Sic rei vindicatio adversus possidentẽ Civilis est: si contra eum, qui dolo malo possidere desinit instituat, Prætoria non malè appellatur. l. electio. 26. §. item si 2. D. de noxal. act. arg. l. jus autem civile 7. D. de Just. & Jur. Heig. d. §. n. 4. Ratio diversitatũ inter approbationem Juris Civilis & Prætoris est: Quia Jus CIVILE actiones juris gentium approbando & confirmando, de novo quodammodo inducere & constituere censetur, quoniam sine hac juris Civilis approbatione in foro Romano exerceri non possunt. At PRÆTORIS approbatio tantam vim actionibus juris Civilis, cum etiam absq; hac approbatione Prætoris exerceri queant, non tribuit, sed propterea tantum, Prætor suis edictis eas actiones proposuit, ut Cives edicto admonerentur, & scirent quod jus & de qua re dicturus esset Prætor & se præmunirent. l. 2. §. eodem tempore D. de O. J. Giphani. ad d. l. actionum. 25. D. de O. & A. n. 106. & seqq. Harpr. d. l. n. 8. & seqq. Rittersb. ad d. §. sed ista. Inst. eod. Schneid. ibid. n. 12 Lindem. d. l. th. 28. Forster. d. l. Du. Kremb. d. l.

14. Utraque Actio, sive ex jure Civili, sive Prætorio, vel DIRECTA vel UTILIS est. Forster d. l. lit. e. Bachov. d. tract. Disp. 2. th. 18. Vocabulum autem *Directa* ab homonymia, quã laborat prius liberandum, quam in definitione ponendum. Sumitur enim 1. in ea significatione, ut opponatur *actioni contraria*, in iis scilicet contractibus, ex quibus alter primò juxta naturam ipsius contractus, alter postea ex accidenti, eoque non semper obligatur, veluti ob damnum quod ex re ipsius alteri obvenit, vel ob impensas in rem ejus factas. Nam cum alter v. g. ad restituendam rem teneatur, ei vicissim & contrã actionem dari æquum est, unde & appellatio nata videtur, ut ex tutela, commodato, pignore deposito, mandato &c. l. *sin autem*. 20. de negot. gest. 2. *Directa* actio quatenus opponitur, preparatorie, veluti actioni ad exhibendum. l. 3. §. *ibidem* 13. & l. *si quis* 17. D. ad exhibend. 3. Dicitur *directa actio*, quæ ex delicto servi ad æstimationem, detracta noxæ deditioe contra domi-

dominum datur, vel etiam contra ipsum servum manumit-
sum, & opponitur noxali, §. omnis 5. Inst. de noxal. act. l. electio 26.
§. 4. de noxal. act. eademq; ratione directa actio opponitur a-
ctio de peculio & similibus, §. ult. Inst. quod cum eo. l. 3. §. 4.
commod. 4. Dicitur Directa, quæ datur in principalem, utilis
quæ in fidejussorem. l. 18. §. ult. l. 20. D. de jur. fisco. Quæ tamen
significationes alienæ sunt ab instituto nostro, secundum
quod describi solet DIRECTA actio, quod sit, quæ directè ex ipsis
verbis legis & juris constituti descendit, quando ea facti species se-
offert, de qua nominatim lex scripta est, aut actionis certa
proposita formula. l. ex legato 18. C. de legat. unde etiam nomen
sortita est, quod ad legis verba, aut formulam vulgarem actio-
nis directa & accommodata fit. l. Titius 25. §. Lucius 1. D. de lib. &
posth. §. ceterum. Inst. de L. Aquil ubi Dd. Bachov. Rittersh. Schneid.
Heig. Wesenb. & alii. l. quia actionum 11. de prescr. verb. l. 27. de negot.
gest. l. 14. ad L. Aquil. Dicitur in jure nostro PRINCIPALIS. l. in
commodato. §. 1. D. commod. USITATA ET VULGARIS. l. 1.
l. 2. de prescr. verb. l. 46. D. de hered. inst. ORDINARIA. l. cum res. §.
C. si alien. res pign. CIVILIS, l. interdictum 14. D. de prec. & deniq;
LEGITIMA nominatur. l. si ususfructus. 22. §. final. D. de ag. & ag. plur.
arc. Etsi autem actiones Prætorie cum actionib. ex jure civili in-
troducitis collatæ, omnes dicuntur utiles, ut apparet ex §. namq;
Inst. de act. l. ult. C. in quib. caus. maj. in integ. Interim tamen,
quatenus jus Prætorium in se consideratur, actiones eo jure
expressis verbis introductas, nihilominus rectissimè directas
vocari posse, extra dubitationis aleam positum videtur. Hoc
enim arguit oppositio actionum utilium, quæ non ex verbis edi-
cti competunt: cujusmodi est QUASI PUBLICIANA, l. nec
quasi 70. de rei vind. UTILIS HYPOTHECARIA, l. 1. in princ. l.
si Titio 22. de pignor. UTILIS INSTITUTORIA, l. 16. in fin. l. 19.
in princ. de Instit. act. l. pen. & ult. C. eod. l. 13. §. 25. de act. empr. U-
TILIS DE CONSTITUTA PECUNIA l. 5. §. pen. de const. pec.
UTILIS SERVIANA, l. 1. C. de precar. §. item Serviana 7. Inst. h. t.
Necessum igitur omnino est, esse quasdam directas dictas,
argumento firmissimo à contrario sensu desumpto. l. 1. D.
de off. ejus cui mand. l. 18. de test. l. 20. §. 6. qui test. fac. Bachov. d.
2h. 18.

th. 18. & Inst. ad §. final. de L. Aquil. Dn. Kremberg. ad §. omnium. n. 62. Inst. de act. Heig. ibid. n. 1. Cujac. inl. jur. gentium 7. de pact.

15. UTILIS VERÒ actio est, quando lex de re controversa expressim scripta non extat, & ita nulla ejus rei nomine specialiter prodita est actio, quæ tamen æquitate aliqua, aut utilitate communi suadente ex mente præsumpta legislatoris per interpretationem quandam inducitur. l. quoties 21. l. quia actionum 11. D. de præsc. verb. l. curatoris. 17. C. de negot. gest. quasi utilitatis communis causa. l. cum quis 5. §. si actori 9. D. de const. pec. ob æquitatis rationem. l. si res tuas. pen. C. ad exhib. l. alterius 20. in fin. pr. D. de tutel. & rat. distr. l. 1. in fin. D. de eo quod cert. loc. benignâ juris interpretatione. l. quoties 3. circa med. C. de donat. quæ sub. mod. vel cond. adversus strictam juris rationem introducta. l. pen. D. si quadr. paup. fec. dic. l. quia actionum 11. D. de præsc. verb. Dantur enim utiles regulariter deficientibus directis. l. 4. si communem. D. fin. reg. l. 7. §. si duo. D. comm. div. l. 8. §. si convenerit. ad S. C. Vellejan. l. 1. §. sed ex contrario 18. de exercit. l. 9. l. 13. D. de O. & A. l. 18. §. 1. de judic. & opponuntur directis l. 18. C. de leg. l. 3. D. de sent. pass. l. 13. ad L. Aquil. Utilis civilis probatur ex §. final. Inst. de L. Aquil. l. pen. si quadr. paup. l. 6. C. de transact. l. 46. de hered. inst. Utilis verò Prætoria supra thesi præcedenti satis probata fuit. Vaud. lib. 1. quest. 42. Bachov. ad d. §. final. Inst. eod. & d. th. 18. Fab. 4. conject. Forster. d. l. lit. f. Dn. Kremberg. n. 63.

16. RATIONE MATERIÆ circa quam, ceu subjecti, si ve potius objecti, Actiones vel IN REM SUNT, vel IN PERSONAM, vel MIXTÆ. §. omnium Inst. h. t. §. quadam 20. eod. l. actionum. 25. 64. l. actionis verbo 37. D. de O. & A. l. 178. §. 2. de V. S. Schneid. ad d. §. omnium, n. 2. ibid. Harpr. n. 2. Dn. Kremberg. n. 3. Forster. d. d. 1. th. 3. Wesenb. in 7. de O. & A. n. 11. Hillig. ad Donell. lib. 19. c. 2. lit. f. Lindem. d. th. 14. 15. & seqq. Diss. Donell. d. l. Gædd. p. 3. d. 9. th. 19. Bachov. de act. d. 2. th. 5. & ad d. §. omnium. Inst. eod. Actiones in rem uno verbo appellantur Vindicationes, item petitiones: in personam condictiones d. l. 25. 28. D. de O. & A. §. appellamus Inst. h. t. Et quidem vindicatio dicta est à vindiciis, quæ nihil aliud erant apud veteres, quàm glebæ, quæ ex fundo in jus vindicandi causa à possessionem petente afferebantur. Gell.
noct

noct. Att. lib. 20. c. 9. inde vindicare, idem ac liberare & afferere
rem quamlibet nostram de manu ac jure possessoris, quasi vim
dicamus ac denunciemus illi, qui jus nostrum in re aliqua im-
pediat. Treutl. p. 1. d. 15. th. 1. Wesenb. in π. de R. V. n. 2. Rittersh. ad
d. §. omnium Inst. eod. Sic actio hypothecaria vindicatio pig-
noris in l. 16. §. 3. D. de pignor. Hæreditatis petitio, in l. 8. de hæ-
red. pet. l. 1. §. 1. & §. ult. D. si pars hered. per. vindicatio hæredita-
tis dicitur. Conditiones à condicendo, quod iis acturi non in-
jus ducere aut rapere debitorem solent more judiciorum olim
solemni, de quo vide Wesenb. in π. de in jus vocand. n. 2. Cujac. obs.
lib. 10. c. 10. sed coram testibus condicere, h. e. denunciare diem,
ac convenire cum reo, qua die judicio susteretur. §. appellamus.
Inst. de act. ubi Bachov. & alii Dd. Wesenb. in π. de reb. cred. n. 14.
Ratio verò hujus divisionis est, quia rerum, quas per actiones
petimus, duo sunt, summa capita vel genera, in quibus secun-
dum juris nostri objectum continetur, DOMINIUM, vel aliud
aliquod jus dominio affine, & OBLIGATIO. Quorum EX
ILLO, Actiones reales, EX HAC actiones personales: Ex
quarum natura utraq, aliquid participant, dicuntur actiones
mixtæ, quæ tam in rem, quam in personam sunt. §. quedam 20.
ibiq, Dd. Inst. de act. Heig. ibid. n. 3. Bachov. & alii. l. item Labeo 22.
§. familie. 4. D. famil. hercisc. l. 4. §. 3. D. comm. div. l. 1. D. fin. re-
gund. l. furiosus 46. de O. & A. l. si quis 29. comm. divid. Wesenb. in π.
fam. hercisc. fin. regund. & comm. divid. Lindem. d. l. th. 17. Forster. d. l.
th. 3. lit. C. Dn. Kremberg. d. l. n. 6. Diss. Dd. variè hic Harpr. in
d. §. omnium n. 6. Donell. n. 6. Anton. Fab. lib. 20. conject. c. 10. Bron-
chorst. cent. 4. invariè adfert. 31. Quarum actionum singulares de-
finitiones ac divisiones subsequentes dabunt disputationes.

17. RATIONE FORMÆ, sive adjunctæ qualitativæ, Actiones sunt, vel
 STRICTI JURIS, vel BONÆ FIDEL, vel ARBITRARIÆ.
 §. actionum 28. §. præterea 31. Inst. de act. ibiq, Dd. comm. Etsi au-
 tem ut in omnibus contractibus, ita etiam omnibus actioni-
 bus bona fides, h. e. animus simplex, rectus, omnique à frau-
 de & versutia alienus omninò requiritur. l. si cum fundum 68.
 in princ. D. de contr. empt. l. bonam fidem. 5. C. de O. & A. l. si man-
 datum 59. §. 1. l. idemq, 10. in princ. D. mand. l. si medicus 3. D.

D

de

de var. & extraord. cogn. l. quæcuq; 13. §. final. D. de publ. in rem.
act. l. bonæ fidei. 109. de V. S. l. si servus communis. 61 §. quod si sciens
D. de furt. l. dolum. 3. C. de per. & commod. rei vend. & mala fi-
des excluditur. l. pen. C. de inut. stipul. propter exuberantiam
tamen bonæ fidei, per excellentiam in specie quædam ACTIO-
NES BONÆ FIDEI dicuntur, l. 5. C. de resc. vend. l. 31. D. de pos.
l. 3. C. pro soc. Coraf. lib. 2. misc. c. 8. n. 6. Cujac. lib. 8. obs. 10. Bachov.
d. tract. Disp. 6. th. 2. Heig. ad d. §. 28. n. 5. ibiq; Rittersh. Sebneid. n.
5. Lindem. d. l. th. 107. Idq; 1. ratione formularum, quæ hisce
verbis concipiebantur & Judici à Prætore præscribebantur:
Ex æquo & bono, vel quantum æquum melius videbitur con-
demna. §. in bonæ fidei. Inst. h. r. Cic. 3. off. Valer. Max. lib. 8. cap. 2.
Harpr. in d. §. n. 9. Vult. lib. 2. J. R. c. 4. n. 24. Quanquam autem
hodiè formulæ illæ sunt sublatae, tamen eadem manet harum
actionum natura: ut scilicet in his non secundum formam li-
belli & petitam quantitatem strictè & præcisè, sed ex bono &
æquo judicare & quanto æquius, melius rem æstimare ac de-
finire judex possit atq; debeat. Vel 2. ratione ipsius negotii, qd
ex æquo & bono magis, quam stricto verborum intellectu
æstimatur: Ideò in his actionibus, alter alteri tenetur in id ex
h. f. h. e. æquo & bono præstandum, etiamsi nihil expressè de
eo inter contrahentes dictum vel conventum sit. l. 2. §. ult. &
l. 5. D. de O. & A. & in fin. tit. Inst. de oblig. quæ ex conf. l. & si quis
14. §. hæc actio 6. D. de relig. & sumpt. fun. l. bonæ fides 31. in pr. de-
pos. l. si mandavero 22. §. Julianus 4. D. mand. Unde tantundem
in his judiciis officium Judicis valet, quantum in stipulationi-
bus nominatim ejus rei facta mentio vel interrogatio, uti in-
quit Jctus Paulus in l. 7. D. de negot. gest. Atq; hoc modo bona
fides accepta, non in omnibus contractibus & actionibus, sed
in bonæ fidei tantum est, & attenditur. Ex contrario igitur,
per oppositionem STRICTI JURIS ACTIO vocabitur,
non eo modo, quo apud Comicum in Heaut. sumitur, act. 4. sc. 5.
ubi inquit: Jus summum, sæpè summam malitiam: vel ut Cic. 1. off.
injuriæ esse, sed in qua judex non liberam ex æquo & bono judican-
di potestatem habet, verùm verbis conventionis omnino adstrictus
est, ut non in plus, nec aliud, quam verbis expressum à con-
trahe-

trahentibus est, reum, secundum naturam tamen isti actioni
 à natura datam condemnare possit. *l. quicquid 99. & l. si ita sti-
 pulatus 126. §. Chrysofonus. D. de V. O. l. quia tantundem 7. de ne-
 got. gest. l. prescriptionem 8. C. de except. l. final. §. ita tamen 1. C. de
 compens. l. illicitas 6. §. veritas. D. de off. presid. Plures qui cupit
 inter has actiones differentias, adeat *Dd. ad d. §. 28. & præfer-
 tim Mynsing. n. 10. & seqq. Schneid. n. 19. & seqq. Harpr. n. 14. & seqq.*
 Et quidem tales sunt cæteræ actiones omnes, præter illas ac-
 curatè à D. Justinian. enumeratas in *d. §. actionum 28. Inst. eod.*
Wesensb. ibid. n. 2. lit. b. Harpr. Dn. Kremberg. Cujac. 11. obs. 38. Vult.
lib. 2. R. J. c. 4. n. 25. Forst. d. l. th. 4. lit. C. q. 1. Lindem. d. l. th. 11.
*Bachov. d. tr. th. 3. & 11.**

18. Non solum autem hæc differentia actionum jure Ci-
 villi sublata non est, quia illa tam in *d. §. Inst.* quam aliis plurib⁹
 ill. expressè pertractatur, & nullibi sublata legitur, cur itaque
 stare prohiberetur. *arg. l. precipimus. 32. in fin. C. de appell. l. si quan-
 do 37. l. sancimus 27. C. de test. l. 35. C. de inoff. test.* Verum etiam,
 eam jure Canonico sublata putantes valdè errare haud im-
 merito *Wesensb. d. l. asserit per c. cum Ecclesia. X. de caus. poss. &
 propriet. c. final. X. de pos. c. cum venerabilis. X. de except. Gædd. d. tr.*
de contr. stipul. c. 8. n. 23. Boc. ad l. contractus 23. D. de R. J. c. 2. n. 4.
Dn. Arum. d. Exercit. Inst. 18. th. 15. Forster. d. l. th. 4. lit. c. Heig. ad d.
§. Inst. eod. n. 9. Harpr. ibid. n. 49. & Dn. Kremberg. n. 32. Neque
 ullo pacto privatorum tolli potest: Actionum enim modus
 vel lege, vel per Prætozem introductus privatorum pactio-
 nibus non infirmatur. *l. 27. D. de R. J. ubi Philipp. Matth. n. 29. l.*
neg. pignus 45. §. §. 1. D. eod. l. 7. §. 16. l. 27. §. pacta. D. de pact. l.
*pacta que contra. C. eod. Nec essentialia vel substantialia rei par-
 tis destrui queunt. d. l. 27. de R. J. l. jus publicum. 38. d. l. 27.*
§. pacta. 4. d. l. 7. §. 16. eod. d. l. pacta. C. eod. l. cum precario. 12. D.
*de precar. Non itaque existimandum cum Wesensb. d. n. 1. clau-
 sulam consuetam Notariorum stricti juris contractibus ad-
 ditam: Alles trewlich vnd ohne gefehrde ex stricti juris contra-
 ctu, facere bonæ fidei, quod doli exclusio videatur obtinere,*
 vim bonæ fidei. *l. hoc jure 152. §. f. de R. J.* Quia ad dolum ma-
 lum illa tantum pertinet removendum, illum scilicet abesse,
 D e abfu-

abfuturumque esse demonstrat, fructus verò, usuras, cautiones & cætera emolumenta bonæ fidei actionum non comprehendit. At hoc ex stricti juris contractu, bonæ fidei nequam facit. *l. fid. quod. 22. v. sed ex dol. mal. clausula. l. stipulatio ista 38. §. si quis totum. 13. l. doli. 119. in princ. l. ex ea parte 121. cum siml. de V. O. Gædd. d. 6. 8. num. 25. & seqq. Forster. d. l. Dn. Kremberg. d. l. n. 40. Harpr. d. l. n. 54. Hæn. d. 21. quest. illustr. contr. 1. jr. b. Heig. d. l. num. 9. Disf. Wesenb. d. l. cum Bl.*

18. ARBITRARIÆ sunt, quæ constituunt tertiam quandam speciem à superioribus duabus speciebus separatam & diversam. §. *præterea 31. juncto §. actionum Inst. de act.* Dum nec bonæ fidei actionibus ut quidam Dd. malè crediderunt annumerandæ, quia ab iis expressè distinguuntur in *l. 3. §. in iis quoz D. de usur.* Nec in numerum stricti juris actionum possunt accersi, uti falsò ex interpretibus quidam asserunt, ut *Wesenbec. d. §. præterea. Inst. eod. in princ. & num. 4. Schneidv. n. 8. Vult. 1. J. R. c. 4. n. 50. Lindem. d. l. th. 129.* Nam & ab his eas differre, in aprico est, ex *d. l. 3. & l. in actionibus. 5. de in lit. jurand. ut latius hic deducunt Dd. Heig. n. 1. Harpr. n. 3. Borch n. 2. Dn. Kremberg. n. 2. Coras. lib. 4. Misc. c. 12. Menoch. de arbit. Judic. quest. lib. 1. quest. 3. num. 8. Dn. Arum. d. Exerc. 18. th. 12. Forster. d. l. th. 4. lit. d. Bachov. d. tract. d. 7. th. 1. & 2.* Suntque illæ, in quibus quemadmodum auctori satisfieri debeat, non ex sola actionis natura pendet, sed ex iudicis arbitrio: nec tamen libero, qualis est illa libera potestas in bonæ fidei iudiciis, sive actionibus, sed potius sub quadam conditione, nisi is cum quo agitur, ad iussum & interlocutionem, quæ dicitur arbitrium iudicis, auctori satisfaciat, veluti rem restituat, exhibeat & ex noxali causa servum dedat, eum condemnet. *d. §. præterea. 31. ibi Dd. l. 2. D. quod cert. loc. l. arbitrio. in princ. D. de dol. mal. l. item si cum exceptione. §. nec cuiquam, cum §. seq. D. quod met. caus. Rittersh. ad d. §. Harpr. n. 4. Dn. Kremberg. num. 3.* Ita enim arbitrium hic accipiendum esse, rectè monet *Heig. ad d. §. num. 3. Duaren. num. 37. Coras. 4. misc. c. 12. n. 8. Dn. Kremberg. n. 12. & 13.*

19. RATIONE CAUSÆ FINALIS actiones sunt, vel RE IPERSECUTO-

CUTORIÆ, vel POENALES, vel MIXTÆ. §. sequens. 16. Inst. h. t. ubi Rittersh. Heig. n. 1. Harpr. n. 1. Wesenb. n. 1. Kremberg. ad §. pœnales 12. n. 1. Forster. d. l. th. 5. REI (quod verbum hic in oppositione pœnæ omne debitum pecuniarium, quod pœna non fit completitur. l. 5. & 23. de V. S. ubi Gædd.) PERSECUTORIÆ sunt omnes actiones in rem, quibus persequimur, quod vel ex patrimonio nobis abest, sive id nostrum sit, sive nobis debeatur, item actiones personales ex contractibus orientes ferè omnes. §. rei persequende 17. h. t. l. in honorariis 35. D. de O. & A. l. in rem 23. in princ. l. officium. D. de R. V. l. unic. C. de sent. que pro eo quod inter l. si commissi 13. D. rem rat. haber. Dd. comm. ad d. §. 17. Heig. n. 3. Harpr. ad d. §. 16. n. 2. & ad §. 17. n. 1. Lindem. d. l. th. 80. D. Kremberg. ad d. §. pœnal. 12. Inst. eod. num. 3. Bachov. Disp. 5. th. 2. & seqq. POENALES verò sunt, quibus pœnam aliquam maleficiis, vel quasi à legibus propositam petimus. §. ex maleficiis 18. ubi Dd. Rittersh. Bachov. d. l. th. 13. & seqq. Pœnam autem hic intelligimus legalem, seu à ll. constitutam, non conventam seu conventionalem, à partibus in stipulationibus, præsertim faciendi adjectam, de qua in §. ult. Instir. de V. O. §. alteri Inst. de inutil. stipul. l. ult. D. de præst. stip. MIXTÆ ACTIONES sunt, quibus partim rem, sive id, quod nobis abest, partim pœnam simul ex quibusdam maleficiis persequimur. d. §. ex maleficiis 18. Instir. eod. Bachov. Disp. 5. th. 17. & seqq. Proinde aliter hic dicuntur actiones mixtæ, ac in actionibus, quæ partim in rem, partim in personam sunt, de quibus supra, quæ etiam dicuntur judicia duplicia. Tribus enim modis, sive respectibus actiones dicuntur mixtæ. 1. Quia sunt partim pœnales, partim verò rei persecutoria, de quibus è vestigio egimus. 2. Dicuntur mixtæ, in quibus quilibet litigatorum est actor & reus, h. e. in quibus non sic facile discerni potest, quis sit actor vel reus. 3. Dicuntur, quia partim naturam realium, partim personarum actionum sapiunt, cum ad reales & personales præstationes competant, de quibus etiam supra egimus. Schneid ad §. quedam actiones 20. Inst. h. t. ibiq. Rittersh. Heig. n. 4. Wesenb. in princ. Harpr. n. 1. Bach. d. tract. Disp. 2. th. 3. & 4.

20. Denique ratione adjuncti scilicet temporis, Actiones sunt vel PERPETUAE, vel TEMPORALES, t. t. *Inst. de perp. & temp. act. ubi Dd. comm. Vult. 2. J. R. c. 4. n. 95.* Et quidem olim actiones, quæcunq; p̄ficiebantur ex lege Consulari vel Tribunitia, vel S. C. vel ex sacris Constitutionibus, unde conditiones ex lege. l. unic. D. de cond. ex leg. t. t. C. eod. perpetuò sollebant antiquitus competere, sicut leges ipsæ, uti hic loquitur Imperat. *Qualis enim causa talis effectus, l. 4. de J. & J. l. 12. de stat. hom.* Donec sacræ Constitutiones tam in rem, quam in personam actioni certos fines 30. vel 40. annorum dederunt. *Imper. in princ. d. t. l. 3. 4. 7. 8. l. ult. & passim. C. de presc. 30. vel 40. annor. l. 1. C. de annal. presc. auth. quas actiones C. de S. S. Eccles. vel quarū vita in æternum extenditur, ut quæ pertinet ad regalia. l. competit 6. C. de presc. 30. annor. quæ tantum tempore immemoriali moriuntur. l. 3. §. ductus aquæ. 4. de aq. quot. & est. c. super. 24. S. 7. de V. S.* Quæ licet absolute non possint dici perpetuæ, respectivè tamen & quidem respectu aliarum, quæ tam diu non vivunt, illud nomen illis attribui potest. *Forster. d. th. 6. Vult. ad d. pr. n. 5.* TEMPORALES verò sunt adhuc hodiè pleræq; pœnales, quæ ex propria Prætoris jurisdictione pendent, quales plerumque intra annum utilem vivebant, l. 1. §. annus. D. de vi & vi arm. Ratio additur ab Imperatore ipso in d. pr. *Inst.* quia & ipsius Prætoris intra annum erat imperium, alias rationes vide apud *Forster. d. l. th pen. in fin. Harpr. ad d. t. n. 8.* Item quædam biennales, ut est actio de dolo, vel quinquennales ut est actio de inofficioso testamento & actio de adulterio. l. adulter. §. C. de adult. De quibus omnibus consulendi *Dd. ad d. t. Wesenb. n. 3. 4. & 5. Schneid. n. 4. Harpr. n. 4. 5. & seqq. Rittersh. ibid. Heig. n. 10. Lindem. d. l.* Nos hic filium abruptentes, his paucis in genere rudi Minerva & pro re nata pertractatis contenti sumus, itaq; Deo laudem attribuentes hac vice claudite jam rivos
 pueri sat p̄rata biberunt.

COROL:

COROLLARIA.

I.

Fœda Regalia aliquo modo Imperio aperta, Imperator alteri denuò conferre non potest, sed Imperio incorporare & ad publicum patrimonium referre debet, secundum capitulationem CAROLI V. apud Sleid. lib. 1. in fin. ferè artic. capis. 24. & seqq. Imp. ut & moderni Imperat. FERDINANDI II. capis. art. 28. Limn. de jur. publ. tom. 1. lib. 1. cap. 11. n. 111. & seqq.

II.

*Qui Collegii cujusdam Philosophici membrum est, nec a-
men Philosophia Magister existit, Decanatus honore
frui & alii Magisterii insignia & titulum rectè con-
ferre potest, ut verè intrepide statuit Dn. Besold.
lib. 1. Polit. cap. 12. n. 42.*

III.

*Hinc rectè gaudens Doctoris gradu in superiori aliqua fa-
cultate, potest Philosophia Professor esse, etiamsi
Philosophia Magister non sit promotus, sive statuto
tantum Magistris hoc privilegium sit concessum, sive
non; per ea, qua tradit Matth. Steph. lib. 3. de Ju-
risd. p. 2. c. 12. n. 58. & 87. & Besold. d. 1.*

Ad Præstantissimum & Literatissimum

Dn. Respondentem

DE ACTIONIBUS.

per interrogationes publicè disputantem,

CAROLE, cognomen cui nobile cecit ab HAGEN,
Eximius animi nobilitate bonis,

CARO.

CAROLE, qui magni vestigia clara Parentis
In studiis mirâ sedulitate premis,
Dum te Juridicam toties animare cathedram
Conspicio, & mecum conspicit alma Themis,
Illa tibi digitis est visa parare tenellis
Serta, nunquam possit queis decorare caput.
Serta parat, nullo perimet qua marcor in ovo
Serta parat, nullo qua moritura die:

gratulat. amica ergô

f.

JOHAN. GERHAD. D.

Non quoniam extremum scabies tandem occupat,
(inter
plura quidem series hæc solet esse frequens)
ACTIO PERSONIS REBUSq; subinde locatur
ex methodò Juris posteriore locò;
Sed quia præcellit reliquas ex pluribus;
Hæc Rerum figi constituivè solet.
Laudo propositum, qui tentas *summa*, supremos,
[Magna velut Magnos] non nisi *summa* decet
Summus eris summis fulsurus honoribus olim,
qui nunc & summâ summus es arte valens.

deprop.

adfect. grat.

Valentinus Riemer D.

FINIS

94 A 7360

94 A 7360

ULB Halle

3

002 381 974

sb.

Vd 17

Aspertu seruido et ceprunt loqui m
omnes et omnia que mo
hymnum dicte deo alluipa. Eua

DISPUTATIO JURIDICA

De

ACTIONIBUS

PRIMA.

Quam

In nomine DN. nostri JESU

CHRISTI

*Permissu Magnifici, Nobilissimi & Amplissimi Collegii
Juridici in Academia Salana,*

SUB PRÆSIDIO

VIRI Amplissimi, Excellentissimi & Consultissimi

DN. VALENTINI RIE-
MERI, JCTI ET ANTECESSORIS CELEBERRIMI,

CONSILIARII SAXONICI DIGNISSIMI, ET SCABINATUS

Jenensis gravissimi, Præceptoris, Fautoris ac Promoto-
ris sui omni debito observantiæ cultu
ætatèmsuspiciendi,

Publico examini exponit

CAROLUS vom Hagen MEGAPOL.

*In Auditorio JCTORUM horis anteme-
ridianis.*

Ad diem 11 Maji.

JENÆ

TTPIS ERNESTI STEINMANNI,

ANNO MDCXXXIII.

